

Åldfrun och fatburshustrun

Brita Larsdotter på Nyköpings slott

Sommaren 1587 gifte sig Brita Larsdotter d. 1639 med en av hertig Karls fogdar, Jöns Mårtensson f. 1560 i Dunker, d. 1639. Fogde på Julita 1582-1587 och i Nyköpings län 1588-1591, fogde i Vibyholms län 1595-1624.

Hertigen månade, sin vana trogen, om sina anställda, så han bekostade bröllopskosten vid giftermålet - "allt vad då behövdes", som det heter i hertigens brev. Redan året efter giftermålet steg Brita "i graderna", då hon utsågs till fatburshustru på Nyköpings slott.

Fatburshustrun var chef för slottets hushåll och arbetsledare för ett dussintal pigor. Ekonomiskt och socialt stod hon strax under fogden. Brita förestod fatburen vid Nyköpings slott 1588-1593. Brita var också amma till Carl IX dotter Kristina, vilken dog vid några månaders ålder 1594.

Av bevarade inventarier och kvittenser förstår vi att fatburshustrun själv var skrivkunnig.

1. Skall låta spinna ull, lin och hampa
2. Skall låta väva ryor, täcken, åkläden och veplakan
bolster till fatburen
vadmal till folket
blaggarn till folket
3. Skall låta skräda vete och råg
4. Skall så kålfrö och låta sätta kål och låta skära upp kål och senap
5. Skall låta stöpa ljus och tårtisser
6. Skall låta skrapa alla kamrar och hålla rent i salarna och kansliets och fogdens fat och tallrikar
7. Skall låta tvätta dukar, lakan och handkläden
8. Skall låta göra tvål och såpa

Om fatburshustruns arbetsuppgifter.

Ur förteckning i hertig Karls räntekammare 1585.

Fatburshustrun avlönades i pengar och spannmål.

Matlagning 1564

Hon kunde också få blaggarn och vadmal, ett par dubbelsulade skor och kanske en ko.

*Modell av Brita Larsdotter på Nyköpings slott.
Foto: Anna-Lena Hagsell*